

Beste bezoeker,

In naam van alle medewerkers heet ik u van harte welkom in dit prachtige gebouw. De kathedraal is niet alleen de grootste gotische kerk van de Nederlanden, ze is ook een steen geworden verhaal van glorie en voorspoed maar evenzeer van leed en rampspoed.

Het is het verhaal van de mensen die hun dromen hier hebben vormgegeven, van mensen die hier hun verbondenheid met God en de medemensen hebben uitgedrukt. Al meer dan duizend jaar is Maria de patrones van de kathedraal en van de stad Antwerpen. Duizenden mensen komen jaarlijks hun lief en leed toevertrouwen aan Maria. Deze kerk is meer dan een museum vol waardevolle kunstschaten, het is ook nog steeds een levende cultusplaats.

Elke dag opnieuw voelen wij hoe belangrijk het is dat dit verhaal kan blijven verteld worden. Wij kunnen dit niet alleen. De provincie Antwerpen en het Vlaams Gewest leveren fundamentele bijdragen aan de restauratiewerken van de kathedraal. Maar alleen al het dagelijks onderhoud van de kathedraal bedraagt 1,5 miljoen euro per jaar: uw inkomgeld is dus onmisbaar. Wij willen de 320.000 bezoekers per jaar immers in optimale omstandigheden blijven ontvangen en laten genieten van de pracht van dit huis. Dit is een plek waar het licht en de stenen een verhaal vertellen. Ik wens u een "luisterrijk" en deugdzaam bezoek.

Pastoor Wilfried Verhaert

Praktische informatie

Eucharistievieringen

Zaterdag 16.00 uur (orgel), 17.00 uur (orgel)
Zon- en feestdagen 9.00 uur, 10.30 uur (koor en orgel), 12.00 uur (orgel), 17.00 uur
Maandag t.e.m. vrijdag 18.00 uur

Bezoekuren

Maandag t.e.m. vrijdag 10.00 uur tot 17.00 uur
Zaterdag 10.00 uur tot 15.00 uur
Zon- en feestdagen 13.00 uur tot 16.00 uur

Rondleidingen

Onder begeleiding van de gidsen van de Onthaalgroep Kathedraal

• Individueel

Maandag t.e.m. vrijdag 11.00 uur, 14.15 uur
(midden juli-eind augustus 11.00 uur, 14.15 uur en 15.45 uur)
Zaterdag 11.00 uur, 14.15 uur
Zon- en feestdagen 14.15 uur
(midden juli-eind augustus 13.15 uur, 15 uur)

Van midden juli tot eind augustus wordt op deze uren ook gegidst in het Frans, Duits, Engels, Italiaans en Spaans.
Voor andere dagen en uren kunt u zich wenden tot Info Kathedraal.

• Groepen

Het is wenselijk dat groepen hun bezoek vooraf melden bij Info Kathedraal.
Deskundige begeleiding is mogelijk en kan inspelen op de specifieke belangstelling van een groep.

Info

Groenplaats 21
2000 Antwerpen
tel 32 (0)3 213 99 51
fax 32 (0)3 231 86 17
info@dekathedraal.be
www.dekathedraal.be

o.m. Christian Dewes / De Kathedraal, Groningplant 21, 2000 Antwerpen

Vormgeving: Studio Nij / De Druker - www.nij.be

© Beelden - Provincie Antwerpen van Antwerpen

De Kathedraal

O.-L.-Vrouwekathedraal
Antwerpen

De Kathedraal

O.-L.-Vrouwekathedraal
Antwerpen

Op de plek van de huidige Onze-Lieve-Vrouwekathedraal

stond in de tiende eeuw reeds een kleine kapel ter ere van Maria. Na de oprichting van de parochie in 1124 werd de kapel uitgebreid tot een Romaanse kerk. Tussen 1350 en 1520 verrees hier de grootste gotische kerk der Nederlanden, aanvankelijk met vijf beuken en later uitgebreid tot zeven.

Bij de oprichting van het bisdom Antwerpen in 1559 werd de Onze-Lieve-Vrouwekerk tot kathedraal of bisschopskerk verheven.

Dit pronkstuk van Brabantse gotiek werd niet gespaard door de geschiedenis. De kerk werd geteisterd door een brand in 1533 en geplunderd en beschadigd tijdens de beeldenstormen van 1566 en 1581. Ze leed ook fel onder de inbeslagname door de Franse revolutionairen in 1794. Telkens kwam zij de rampspoed te boven. Na de val van Antwerpen in 1585 werd ze heringericht in barokstijl. Eind 18de, in de 19de eeuw na de Franse tijd, werd de inrichting opnieuw gewijzigd in neostijlen. Aan het einde van de 20ste eeuw werd een begin gemaakt met een wetenschappelijke restauratie: eerst de westgevel, de portalen en de toren. Vervolgens het interieur, het schip en het koor. De straalkapellen en de verdere buitenrestauratie komen nog aan de beurt.

N E D E R L A N D S

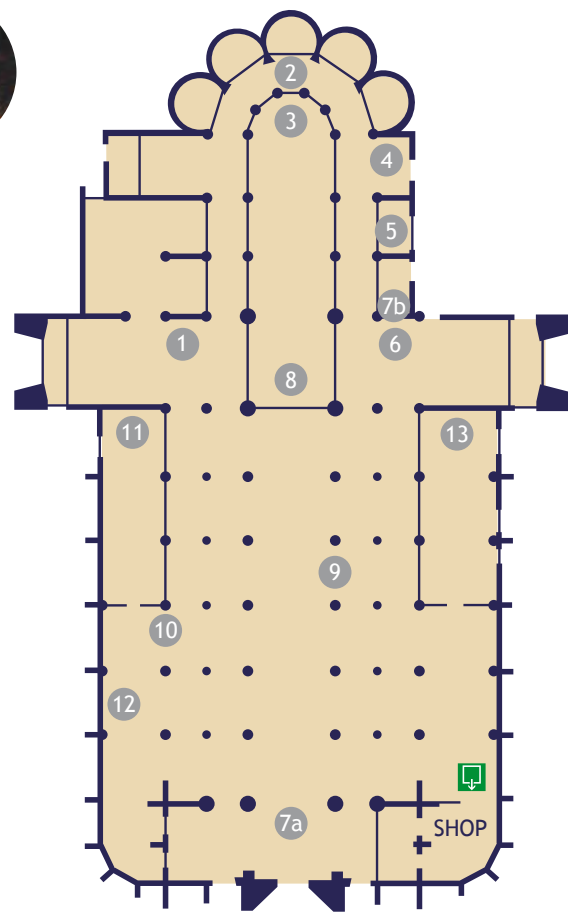

In de kathedraal zijn niet minder dan vier werken van Peter Paul Rubens

tentoongesteld, de beroemdste en meest veelzijdige Antwerpse barokkunstenaar.

Drie schilderijen, topstukken uit de 17de eeuw, maakte Rubens speciaal voor de kathedraal; een vierde is pas na de Franse overheersing in de kerk ondergebracht.

Deze folder wijst u de weg langs de belangrijkste kunstschaten van de kathedraal. Meer gegevens vindt u in diverse publicaties in de kathedraalwinkel.

1 De Kruisoprichting (1609-1610) (paneel, 460 x 340 cm (middenpaneel), 460 x 150 cm (zijpanelen))
Peter Paul Rubens (1577-1640)

Rubens schilderde de Kruisoprichting oorspronkelijk voor het hoogaltaar van de intussen afgebroken Sint-Walburgiskerk, die voor het Steen gelegen was. Het werk kwam in 1816 in de kathedraal terecht. Voor de Kruisoprichting liet Rubens zich inspireren door de Italiaanse voorbeelden. Zowel chronologisch als thematisch en stilistisch komt Rubens' Kruisoprichting voor zijn Kruisafneming (zie 6).

2 De dood van Maria (1633) (doek, 500 x 325 cm)
Abraham Matthyssens (1581-1649)

Voor de achterzijde van het hoofdaltaar schilderde Abraham Matthyssens, een tijdgenoot van Rubens, dit altaarstuk in 1633. Het werk stelt Maria als patrones van de kathedraal centraal en maakt deel uit van een cyclus. De twee andere schilderijen van de cyclus zijn de Tenhemelopneming aan de voorzijde van het hoofdaltaar (zie 3) en de Tenhemelopneming in de koepel (zie 8).

3 Tenhemelopneming van Maria (1626) (paneel, 490 x 325 cm)
Peter Paul Rubens

Johannes del Rio, deken van het kapittel, die de kosten van het nieuwe altaar op zich nam, sloot in 1619 een contract af met Rubens. Pas in 1625-1626 is het werk aangevat en grotendeels ter plaatse gerealiseerd. Levendige en heldere kleuren versterken de dynamische beweging van de compositie.

4 Muurschildering ingang sacristie (begin 15de eeuw)
Anoniem

Dit is een van de zeldzame voorbeelden van 15de-eeuwse muurschilderingen uit de zuidelijke Nederlanden. Het is de voorstelling van de Man van Smarten, uitgevoerd op een muur van de voormalige besnijdeniskapel.

5 De Verrijzenis van Christus (1612) (paneel, 138 x 98 cm (middenpaneel) en 136 x 40 cm (zijpanelen))
Peter Paul Rubens

Voor het epitaaf van Jan Moretus en Martina Plantin, leden van de Antwerpse drukkersfamilie Plantin - Moretus, werd beroep gedaan op P. P. Rubens. Op beide zijpanelen van de "verrijzenis van Christus" staan de patroonheiligen van de opdrachtgevers.

6 De Kruisafneming (1612) (paneel, 421 x 311 cm (middenpaneel) en 421 x 153 cm (zijpanelen))
Peter Paul Rubens

Rubens ontwierp dit wereldberoemde drieluik als altaarstuk voor de kathedraal in opdracht van het Kolveniersgild. Omdat de legendarische patroonheilige Sint Christoffel, het Kind draagt, bevat elk paneel bijbelse verwijzingen naar het dragen van Christus. Het werk, evenwichtig en harmonisch opgebouwd, wordt gekenmerkt door plastische figuren en een beheerst koloriet.

7 a) Schyvenorgel (h. 14.40 m, b. 10.50 m, d. 5 m)
Schyven (1891) (orgelkast: 1657, ontworpen door kunstschilder Erasmus II Quellin (1607-1678); beelden: Pieter I Verbrugghen (1616-1686))

Achter het bestaande barokke orgelfront met beelden van de heilige Cecilia en engelen bouwde Pierre Schyven uit Brussel in 1891 een totaal nieuw instrument. Het is een van de belangrijkste romantische orgels uit ons land. Met zijn typische symfonische klankkleur en zijn uitzonderlijke poëtische zangerigheid is dit instrument vooral geschikt voor de orgelliteratuur uit de 19de en 20ste eeuw. Het telt 4 manualen en pedaal, 90 registers en 5.770 orgelpijpen.

b) Metzlerorgel (h. 12.20 m, b. 4.30 m, d. 3.45 m)
Metzler (1993)

Dit instrument werd gebouwd door de Firma Metzler uit Zwitserland. Het is speciaal bedoeld om werken van J.S. Bach en zijn Franse tijdgenoten te vertolken. Door de duidelijke aanzet van de orgelpijpen en het exacte 'toucher' is het orgel ook geschikt voor tal van andere periodes en stijlen.

8 Tenhemelopneming van Maria (1647) (doek, diameter ca 580 cm)
Cornelis Schut (1597-1655)

Omdat de kathedraal gewijd is aan de tenhemelopneming van Maria, voerde C. Schut, een late tijdgenoot van Rubens, dit thema nogmaals hoog in de vieringkoepel uit (op 43 meter hoogte). Dankzij de bedreven manier waarop Schut het perspectief hanteert, is het alsof de koepel zich opent naar de hemel.

9 Preekstoel (1713) (eikenhout, h. 7m, b. 5.20 m, d. 3.45 m)
Michiel Van der Voort (1667-1737)

Deze preekstoel komt uit de voormalige St.-Bernardusabdij van Hemiksem en werd in 1803 door de kerkfabriek van de

kathedraal aangekocht. De voet en de kuip stellen de verspreiding van het geloof over de vier werelddelen voor. Dit is een mooi voorbeeld van naturalistische barok.

10 Madonna met Kind (ca 1350) (marmer, h. 127 cm, b. 40 cm, d. 27 cm)
Maaslandse school

Dit beeld uit carraramarmer wordt toegeschreven aan de anonieme 'Meester van de Maaslandse marmeren madonna's' die in Luik werkte rond 1350. Het beeld kwam pas in 1866 in de kerk terecht, vermoedelijk dankzij een privé - schenking. Verfijnde elegantie in houding en plooiyal, tedere menselijkheid in gebaar en uitdrukking weerspiegelen de hoofse cultuur van de 14de eeuw.

11 Onze-Lieve-Vrouw van Antwerpen (16de eeuw)
(gepolychromeerd notelaar, h. 180 cm, b. 52 cm, d. 30 cm)

Het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Antwerpen bevindt zich in de Mariakapel. Waarschijnlijk stond dit beeld al voor de beeldenstorm van 1566 in de kerk. Moeder en Zoon stralen minzaamheid en koninklijke waardigheid uit. Het beeld prijkt nu bovenop de wereldbol met onderaan de maansikkel en is omgeven door de symbolen van de vier evangelisten.

12 Lambrisering met negen biechtstoelen (1713) (eikenhout, 1 biechtstoel: h. 3.46 m, b. 7.80 m, d. 1.20 m)
Willem Ignatius Kerricx (1682-1745) en Michiel Van der Voort (1667-1737)

Het ensemble is afkomstig uit de cisterciënzerabdij van St.-Bernardus te Hemiksem. Het werd na de Franse Revolutie in de kathedraal geplaatst, net als de preekstoel. De twaalf apostelen zijn vergezeld door evenveel vrouwelijke figuren die een evocatie vormen van het bekeringsproces gaande van berouw over biecht tot gemoedsrust.

13 Ark van het verbond (1710-1712 en 1753) (vergulde hout en vergulde messing, h. ca 200 cm, l. 132 cm, br. 85 cm)
Judocus Ignatius Picavet naar Hendrik Frans Verbrugghen (1654-1724)
Henricus II de Potter (1725-1781))

Dit tabernakel in late rococostijl heeft de vorm van de Ark des Verbonds en is rondom versierd met prefiguraties van de eucharistie, uitgevoerd in zacht reliëf. Het prijkt nog steeds op het altaar van de Broederschap van het Allerheiligste Sacrament, waarvoor het bestemd was.

